

İNSAN DİLİNİ ANLAMLANDIRMA SERÜVENİM!..

Dr.Mustafa Altun
24 Ekim 2009

Lise yıllarında felsefeye merakım, insanın hakikati üzerine bir arayış sürecinin ilk adımlarını atmama vesile olmuştu. 1988'de Mimar Sinan Üniversitesi'nde Türk dili ve edebiyatı bölümünde lisans eğitimine başladığımda bu süreç kesintiye uğramadı ancak insanın hakikati ile onun kullandığı dil arasında bir ilişkinin varlığını farkettim. Dil bilime yöneldim. Doğan Aksan ve Mehmet Akalın Hocaların kitaplarından ilk bilgileri edindim. 1992'de İstanbul Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitimi sırasında derslerden birinde Mertol Tulum Hoca, dil bilimci Noam Chomsky'den bahsettiğinde, bu adın peşine düştüm. Kimdi, görüşleri nelerdi...derken 1998'de doktora danışmanım Mustafa Özkan Hocanın yönlendirmesiyle tezde, metin üzerinde fonetik-fonolojik ve morfolojik incelemeninin yanı sıra XX. yüzyıl semantik anlayışını yansıtan bir çalışma da yaptım. 2002 yılından itibaren İnternet ortamında www.mdilci.sitemynet.com adıyla ders notlarımı paylaştığım bir site kurdum. 2004'te www.dilbilimi.sitemynet.com sonradan www.dilbilimi.net adıyla devam edecek olan dil bilimini ve onun alt alanlarını tanıtan bir site yayın hayatına girdi. Bu arada İnternet de büyüdü, gelişti, dil bilimiyle ilgili güncel bilgilere ulaşmaya başladım. 2008 yazında, yaklaşık iki aylık Amerika Birleşik Devletleri gezisinde, Colombia, Princeton, New York ve MIT üniversitelerinin dil bilimi araştırmalarına yönelik eğilimlerini anlama fırsatı buldum.

Bütün bu süreçte, belki onlarca A4 boyutundaki kâğıdın ortasına DİL yazıp sağına soluna oklar çıkararak bu kelimeyle bağlantılı başka kelimeleri karalayıp durdum. Onca okumalar zihnimdeki soru işaretlerini azaltacağı yerde, daha da artırıyordu. Muharrem Ergin Hocanın dil tanımı, belki kimileri için yeterliydi, ben ötesine geçmek istedim, Saussure'ün izlerini taşıyan Tahsin Banguoğlu, ardından Berke Vardar, Özcan Başkan çıktı karşıma. Bu hocalarımızın da bir yere kadar tatminkâr cevapları vardı ama İnternet'ten edindiğim bilimsel veriler yeni arayışlara yönlendiriyordu beni.

Dile dair lisans derslerimde anlattıklarım da, bu gelişime paralel bir seyir izliyordu. Muharrem Ergin Hocanın tanımıyla başladığım yolculuğa en sonu kendi dil tanımımı da ekleyerek devam ediyordum. Şimdilerde dilin biyolojik temelini gösteren açık beyin

ameliyatı videosunu izletiyorum, MIT'nin çocuğun dili nasıl öğrendiğine dair projesinden ses kayıtları dinletiyorum...New York'ta gezdiğim İnsan Bedeni (Human Body exhibition) sergisinin tanıtım videolarını gösteriyorum...Bu yolculukta Ferdinand de Saussure ve Noam Chomsky'lere Michael Halliday'ler, Steven Pinker'lar, Hillary Putnam'lar, George Lakoff'lar eklendi...her geçen gün başka başka adlar ve onların düşünceleri karşıma çıkıyor, şöyle bir irkiliyorum, eski bilgilerimi örseliyorum ve bu diyalektik anlıyorum ki zihnim durulana kadar böyle devam edip gidecek!...

Şu anda durduğum noktada dil bilimi ile zihin felsefesi keşişiyor...Lise yıllarında Macit Gökberk'in Felsefe Tarihi kitabında adına rastladığım Descartes'in beden-zihin (body and mind) dualitesini, bunu eleştiren materyalistleri, fonksiyonalistleri anlamaya çalışıyorum. Dil de buralarda bir yerlerde kendini aynada yansıtır ümidini taşıyorum.

Dili anlamlandırma sürecinin gelişimini göstermek adına, biri 2005'te diğeri 2009'da yapılmış iki dil tanımımı eklemek istiyorum :

2005'te bir dil bilgisi kitabının bölümünü hazırlarken;

Dil, insan hayatının merkezinde yer alan ve onun diğer insanlarla iletişim kurmasını; kendisini, evreni ve sosyal çevresini tanımasını; içinde yaşadığı toplumun geçmiş birikimlerini edinmesini, bugünü anlamasını ve geleceği tasarlamasını sağlayan göstergelerden örülü bir bildirişim sistemidir.”

diye yazmıştım. Sonraki yıllarda diyalektik süreç 2009'da beni aşağıdaki tanımı yapmaya zorladı:

*“Dil, insan hayatının merkezinde yer alan ve onun kendisini, evreni ve sosyal çevresini tanımasını, insanlarla iletişim kurmasını, içinde yaşadığı toplumun geçmiş birikimlerini edinmesini, geleceği tasarlamasını sağlayan, **doğuştan gelen, biyolojik temelleri olan, nedensiz göstergelerden örülü sesli bir bildirişim sistemidir.”***

Lise yıllarından bu yana devşirdiğim bilgiler ışığında zihnimden yansıyan en son tanım da bu şimdilik...belki yarın yeni doğrulara ulaştıkça, başka tanımlarla karşınıza çıkacağım...bilim de bunu emretmiyor mu zaten?..

Son sözü Mevlânâ'ya bırakalım:

“Dün düne aittir; şimdi yeni şeyler söylemek lâzım, cancağımız!”